

Socialdepartementet

Handläggare TCO
Åsa Forsell
Asa.forsell@tco.seMats Essemyr
Mats.essemyr@tco.se

Mer trygghet och bättre försäkring

SOU 2015:21

TCOs inledande kommentarer

TCO har beretts tillfälle att yttra sig över slutbetänkandet *Mer Trygghet och Bättre Försäkring* (SOU 2015:21) i vilket den parlamentariska socialförsäkringsutredningen för en bred diskussion kring utformningen av socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen. Slutbetänkandet, som består av en inledning och sex delar, innehåller både bedömningar som anger i vilken riktning kommittén anser socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen bör utvecklas i framtiden, och förslag som mer precist anger hur kommittén önskar förändra dagens trygghetssystem.

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningens slutbetänkande är mycket omfångsrikt och innehåller skisser och förslag på flertalet förändringar som, om de blir verklighet, skulle innebära genomgripande förändringar av de allmänna trygghetssystemen. Som en följd av att kommitténs bedömningar och förslag i många delar är oprecisa och har mer karaktären av inriktningar än konkreta förslag, blir det svårt att ta ställning till alla de förändringar som kommittén diskuterar. Vi ger i första hand TCOs synpunkter på de förslag som kommittén lägger fram, men tar även upp TCOs syn på delar av det som kommittén presenterar som bedömningar.

Vår förhoppning är att diskussionen kring framtidens socialförsäkringar och framtidens arbetslöshetsförsäkring fortsätter med utgångspunkt i de bedömningar och förslag som kommittén presenterar i slutbetänkandet. TCO välkomnar kommitténs ställningstagande om att fortsatt reformarbete inom socialförsäkringarna bör baseras på bred politisk samsyn och att fortsatt arbete bör organiseras i en samarbetsmodell där arbetsmarknadens parter deltar. TCO och TCO-förbunden ser fram emot att delta i det fortsatta arbetet.

För enkelhetens skull organiserar vi yttrandet efter den ordning de olika delarna presenteras i slutbetänkande, och vi hänvisar allt som oftast till aktuellt rubrik-nummer i betänkandet.

TCO vill särskilt uppmärksamma följande frågor:

TCO delar kommitténs bedömning om att socialförsäkringens grunder är väl utformade och att det som behövs är successiva strukturella reformer. TCO tillstyrker att sjukförsäkringen även fortsättningsvis bör vara en integrerad del av statsbudgeten.

TCO delar också kommitténs uppfattning att det inte är önskvärt att ersättningsnivån i socialförsäkringarna urholkas succesivt. Staten behöver se till att inkomsttaket i de allmänna trygghetssystemen höjs och indexeras med målet att omkring 80 procent av de försäkrade ska erhålla ersättning motsvarande 80 procent av sin inkomstförlust. Särskilt prioriterat är enligt TCO höjningen av taket i arbetslöshetsförsäkringen. Avtalade försäkringar ska komplettera socialförsäkringarna som också kommittén anger. Här vill TCO betona vikten av att avtalsfriheten som råder för arbetsmarknadens parter bibehålls.

TCO är positiv till förslaget om ett gemensamt inkomstbegrepp för socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen, och att detta inkomstunderlag baseras på de försäkrades avgiftspliktiga faktiska inkomst under viss ramtid innan försäkringsfallet. Införandet av det gemensamma inkomstbegreppet kommer att öka möjligheterna för dem som har tillfälliga och korta anställningar att kvalificera sig för ersättning, vilket är centralt då allt fler tjänstemän på arbetsmarknaden har sådana otrygga anställningar.

TCO tillstyrker förslaget att ett inkomstvillkor ska ersätta dagens arbetsvillkor som kvalifikationsgrund inom arbetslöshetsförsäkringen samt att överenskommen arbetstid ska användas vid beräkning av ersättningens storlek istället för normalarbetstid. Kommitténs förslag om en ramtid på fem år för ersättningsperioden kan TCO tillstyrka under förutsättning att vissa andra regelförändringar sker samtidigt, bland annat gällande deltidsarbetslöshet, bisyssla och företagande.

TCO tillstyrker också förslaget att det nya inkomstbegreppet införs etappvis, då det är avgörande att ge utrymme att analysera eventuella negativa konsekvenser och anpassa systemet för att undvika dessa. Det är en förutsättning för användandet av e-inkomster att regler kring överhoppningsbar tid utarbetas.

TCO delar kommitténs bedömning att en långsiktigt hållbar sjukförsäkring ska innehålla självrisker. TCO anser att självrisken för de försäkrade borde ändras. I likhet med kommitténs förslag anser TCO att karensdagen bör bytas ut mot ett karensavdrag och att taket i

sjukförsäkringen bör höjas och indexeras samt att ersättningen bör räknas upp på samma sätt inom sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen. TCO anser därutöver att ersättningsnivån i sjukförsäkringen bör vara 80 procent under hela ersättningsperioden.

TCO anser att ekonomiska drivkrafter kan införas för att få alla arbetsgivare att ta det ansvar för rehabilitering och arbetsanpassning som de har enligt arbetsmiljölagen. Möjligheterna att stärka arbetsgivarnas drivkrafter bör utredas och vi saknar förslag i den riktningen från kommittén. Ekonomiska drivkrafter kan skapas exempelvis genom sanktionsavgifter eller delfinansiering av sjukpenningkostnaderna vid långvarig sjukfrånvaro. Det är bra att kommittén föreslår att arbetsgivarna ges bättre stöd/vägledning att ta sitt ansvar.

Även om kommittén inte lägger något konkret förslag om det så är kommitténs bedömning är att regeringen aktivt bör bidra till att underlätta avtal mellan arbetsmarknadens parter som även omfattar omställningsbehov på grund av ohälsa. TCO gör samma bedömning, och har med detta som ett av sina 35 förslag för en bättre sjukförsäkring.

TCO har inget direkt att invända mot att sätta ett mål för nivån på sjukfrånvaron. Däremot kan TCO inte acceptera att de försäkrades trygghet från sjukförsäkringen görs beroende av nivån på den samlade sjukfrånvaron. TCO ställer sig frågande till om det är möjligt att hitta några åtgärder som kan vidtas om sjukalet stiger över den överenskomna nivån men som inte påverkar individernas trygghet.

TCO välkomnar kommitténs intention att stärka stödet till processen för återgång i arbete för dem som blivit sjukskrivna. Däremot är TCO mycket tveksam till kommitténs förslag att ersätta försäkringskassans samordningsansvar med en allmän skyldighet att samverka och att ta bort försäkringskassans ansvar för att initiera åtgärder för åtgärder i arbete. Vi ser en risk att det här kan leda till en situation där ingen aktör tar ansvar. TCO ser istället ett behov av att stärka försäkringskassans möjlighet att säkerställa att aktörer vidtar rehabiliteringsåtgärder.

TCO är i grunden positiv till kommitténs förslag om samverkansskyldighet för landstingen, även om det inte klargörs hur denna samverkan ska gå till i praktiken. Ett tydligare fokus på rehabilitering och återgång i arbete inom hälso- och sjukvården får dock inte leda till att arbetsgivarnas ansvar för arbetsmiljö, rehabilitering och arbetsanpassning urholkas. Hälso- och sjukvården ska inte heller ta över företagshälsovårdens roll.

TCO saknar resonemang kring enskildas integritet, i synnerhet när det gäller ökade möjligheter för hälso- och sjukvården att ta kontakt

med arbetsgivare. Det behöver nog utredas och säkerställas att enskilda kan säga nej till sådana kontakter utan att drabbas av påföljder.

Kommittén lägger fram flera förslag kring arbetsskadeförsäkringen som TCO ställer sig bakom. Dock saknar TCO förslag från kommittén som skulle göra att fler arbetsskador kan prövas. TCO föreslår att regelverket ändras så att arbetsskadade har rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen efter 90 eller 180 dagars sjukdom.

TCO tillstyrker förslagen från kommittén som stärker tryggheten från sjukförsäkringen för studerande. Dock tycker TCO att fler förbättringar behövs för ett fullgott skydd för studerande.

TCOs syn på kommitténs bedömningar i kapitel 4 Allmänna överväganden

TCO delar i princip de bedömningar kommittén gör i avsnitt 4.1 - 4.4 kring allmänna överväganden. Dock gör TCO en delvis annorlunda prioritering än den kommittén anger (avsnitt 4.4.1). Det mest angelägna att lägga resurser eller reformutrymme på är, enligt TCOs mening, höjning av inkomsttaket i arbetslöshetsförsäkringen. Kommittén anger som sin bedömning att reformutrymmet är begränsat för en överblickbar tid. TCO vill dock framhålla att detta är en politisk prioriteringsfråga.

TCO delar kommitténs bedömning om att socialförsäkringens grunder är väl utformade och att det som behövs är successiva strukturella reformer. I utredningsdirektiven fanns idéer om stora reformer av huvudmannaskap, strukturer och organisering av trygghetssystemen som kommittén nu alltså har enats om att inte lägga några förslag kring. Det ligger i linje med de ståndpunkter TCO har fört fram ända sedan utredningens start.

TCO delar också kommitténs bedömning att parterna på arbetsmarknaden har en viktig roll för utvecklingen av socialförsäkringarna och att det är angeläget att utveckla samverkan mellan staten och parterna på arbetsmarknaden i socialförsäkringsfrågor. Beträffande kommitténs bedömning om att avtalade försäkringar ska komplettera socialförsäkringarna vill TCO betona vikten av att avtalsfriheten som råder för arbetsmarknadens parter bibehålls. TCO delar kommitténs uppfattning att det inte är önskvärt att ersättningsnivån i socialförsäkringarna urholkas succesivt. Staten behöver se till att inkomstbortfallsprincipen gäller, med målet att omkring 80 procent av de försäkrade erhåller ersättning motsvarande 80 procent av sin inkomstförlust från trygghetssystemen när de inte kan arbeta på grund av ohälsa eller arbetslöshet.

TCOs synpunkter på Del 1 Ett rättvisande inkomstunderlag

TCO är positiv till införandet av ett gemensamt inkomstbegrepp för socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen, och att detta inkomstunderlag baseras på de försäkrades avgiftspliktiga faktiska inkomst under viss ramtid innan försäkringsfallet. Det föreslagna inkomstunderlaget passar väl med syftet med socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen: att slå vakt om de försäkrades levnadsnivå under övergående perioder av inkomstbortfall. Det är rimligt att inkomstunderlaget så långt som möjligt är detsamma inom socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen, i första hand för att det blir mer lättbegripligt för de försäkrade.

För arbetslöshetsförsäkringen innebär förslaget att ett inkomstvillkor ska ersätta dagens arbetsvillkor som kvalifikationsgrund samt att överenskommen arbetstid ska användas vid beräkning av ersättningens storlek istället för normalarbetstid. TCO tillstyrker detta. Kommitténs förslag om en ramtid på fem år för ersättningsperioden kan TCO tillstyrka under förutsättning att vissa andra regelförändringar sker samtidigt, bland annat gällande deltidsarbetslöshet, bisyssla och företagande.

Införandet av det gemensamma inkomstbegreppet kommer att öka möjligheterna för dem som har tillfälliga och korta anställningar att kvalificera sig för ersättning, vilket är nödvändigt då allt fler tjänstemän på arbetsmarknaden har sådana otrygga anställningar.

TCO är också positiv till kommitténs förslag att basera inkomstunderlaget på e-inkomstuppgifter som inrapporteras enligt kontantprincipen av arbetsgivare. Som kommittén också diskuterar innebär inkomstuppgifter enligt kontantprincipen att det i många fall kommer att vara mer fördelaktigt för de försäkrade att utgå från nuvarande regler vid beräkning av inkomstunderlaget, varför kommittén har föreslagit att det även ska finnas en möjlighet för de försäkrade att få ersättning och förmåner beräknade utifrån nuvarande regelverk om inkomstunderlag inom socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen.

Kommittén föreslår att det nya inkomstunderlaget införs i två etapper. TCO anser att det är viktigt att ett sådant genomgripande förslag som kommittén presenterar genomförs etappvist för att ge utrymme att analysera eventuella oförutsedda negativa konsekvenser av ett gemensamt inkomstunderlag som grundas på faktiska inkomster, och även att i samråd med berörda aktörer och arbetsmarknadens parter identifiera negativa konsekvenser och ta fram förslag för att undvika dessa.

TCOs synpunkter på kommitténs förslag i kapitel 7

7.1 - TCO tillstyrker kommitténs förslag att ersättningarna inom socialförsäkringarna i normala fall ska grundas på de genomsnittliga ersättningsgrundande inkomsterna, som beräknas på de försäkrades e-inkomst som månadsvis inrapporteras av arbetsgivarna elektroniskt. TCO anser att den underliggande principen att den inkomst som ligger till grund för uttag av skatter och avgifter också ligger till grund för beräkning av ersättning från social- och arbetslöshetsförsäkringarna är en bra princip som tydliggör sambandet mellan avgift och ersättning, vilket stärker socialförsäkringarnas legitimitet.

7.1.1 - TCO delar kommitténs uppfattning att införandet av ett nytt inkomstunderlag i form av e-inkomst bör genomföras steg för steg och under överinseende av en kommission där även arbetsmarknadens parter deltar. Det är viktigt att en sådan genomgripande förändring som ett nytt inkomstunderlag innebär genomförs stegvist så att det finns möjlighet att upptäcka och åtgärda förbisedda negativa konsekvenser under införandets gång, och på så vis minimera eventuella negativa konsekvenser.

7.1.2 – Då TCO i grunden är positiv till införandet av ett nytt inkomstunderlag har TCO inget att invända mot kommitténs förslag om fortsatta förberedelser inför etapp 1. TCO förutsätter att framtagandet av författningsförslag kring e-inkomst remissbehandlas på sedvanligt sätt, och att TCO då kommer att få möjlighet att kommentera författningsförslagen.

7.2 - Kommittén föreslår ett gemensamt inkomstbegrepp för socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen, ersättningsgrundande inkomst (EGI). Utgångspunkten för förslaget är att alla ersättningar och inkomster som grundar en skyldighet att betala socialavgifter till staten ska ingå i inkomstbegreppet. Detta innebär att det skapas en tydlig koppling mellan avgifter till socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen, och de ersättningar som betalas ut från dessa system, vilket är positivt.

TCO delar kommitténs principiella överväganden och uppfattningen att det är önskvärt med ett gemensamt inkomstbegrepp inom socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen, och att inkomstbegreppet bör grundas på ersättningar och inkomster på vilka avgifterna till försäkringarna tas ut. Att inkludera skattepliktiga ersättningar i inkomstunderlaget kan, så som kommittén skriver, motiveras utifrån att det förenklar arbetsgivarnas uppgiftslämnarbörda. Samtidigt vill TCO påpeka att det också är viktigt att det föreslagna inkomstbegreppet inte resulterar i en alltför ojämn självrisk genom att de som åtnjuter skattepliktiga förmåner får

en procentuellt mycket högre ersättning i förhållande till den förlorade disponibla inkomsten än de som inte åtnjuter skattepliktiga förmåner. Utgångspunkten för detta resonemang är att socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen ska, så långt det är möjligt, ge de försäkrade en likvärdig ekonomisk trygghet.

TCO noterar också att det föreslagna inkomstbegreppet innebär att faktiskt intjänade inkomster ingår, oavsett om de är tillfälliga eller regelbundna. När det gäller inkomstbegreppet för socialförsäkringarna, där dagens regler anger att en inkomst måste komma från arbete som antas vara under minst sex månader i följd eller vara årligen återkommande (25 kap 3 § SFB), innebär kommitténs förslag en markant skillnad och är en klar förbättring för personer med kortare anställningar. TCO välkomnar detta.

TCO anser också att det är bra att möjlighet till beräkning av inkomstunderlag enligt de gamla reglerna kvarstår, i de fall de gamla reglerna ger ett mera förmånligt utfall för den försäkrade.

7.3 – TCO har inget att invända mot kommitténs förslag om nytt system för inrapportering av månatliga inkomstuppgifter på individnivå till Skatteverket

7.3.1 TCO har inget att invända mot kommitténs förslag angående vilka uppgifter som ska redovisas som e-inkomst.

7.3.2 – TCO har inget att invända mot kommitténs förslag angående av vem, när och hur e-inkomst lämnas.

7.3.3 - TCO välkomnar kommitténs förslag om åtkomst av e-inkomstuppgifter som innebär att sekretess gäller hos myndigheterna och att enskilda får tillgång till e-inkomstuppgifter som rör sig själva med hjälp av e-legitimation. Det är viktigt för förtroendet för myndigheter och för enskildas personliga integritet att myndigheter som hanterar samma information också omfattas av samma regler kring sekretess.

7.3.4 - har inget att invända mot kommitténs förslag gällande sanktioner mot dem som underlåter att lämna e-inkomst till berörd myndighet.

Vad gäller kommitténs förslag att det ska vara möjligt att ompröva förmåner och ersättning som beräknats på felaktigt inrapporterad e-inkomst noterar TCO att Försäkringskassan enligt socialförsäkringsbalken ska ändra beslut som har blivit oriktigt på grund av att det fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag (113 kap. 3 § SFB) och den försäkrade kan bli återbetalningsskyldig till Försäkringskassan (108 kap. 2 § SFB). Samtidigt vill TCO framhålla att det är rimligt att anta att det i många fall kommer att ligga utanför den enskildes möjlighet att säkerställa att inrapporterade e-inkomster är riktiga då de inrapporterade

uppgifterna inte behöver vara uppenbart oriktiga (särskilt som det föreslagna inkomstunderlaget också kommer att innehålla skattepliktiga förmåner och det kan antas vara svårt för den enskilde att bedöma om värderingen av skattepliktiga förmåner är riktig). Därför anser TCO att regelverket kring omprövning av ersättning på grund av felaktiga e-inkomster bör utformas så att de försäkrade inte riskerar att drabbas av långtgående ekonomiska och rättsliga konsekvenser, exempelvis i form av krav på återbetalning av ersättning som under en längre tid har betalats ut baserat på oriktiga e-inkomstuppgifter i de fall uppgifterna om e-inkomst inte har varit uppenbart oriktiga eller den utbetalade ersättningen inte har varit uppenbart för hög. Det bör också förtydligas i vilken utsträckning de försäkrade har en skyldighet att kontrollera inlämnade e-uppgifter och när en försäkrad skäligen bör inse att en utbetalad ersättning är för hög. De försäkrade bör också ha möjlighet att få överprövat beslut om omprövning av ersättning.

7.4 - Kommittén föreslår att en ramtid på 12 månader införs för förmåner som beräknas på e-inkomster. Kommitténs motivering till denna relativt långa ramtid är att en längre ramtid på ett bättre sätt än en kortare ramtid speglar den ekonomiska standard en person har levt på under den senaste tiden. En längre ramtid ger också en tryggare tillvaro för personer med säsongarbete eller tillfälliga anställningar. Kommittén lyfter även fram att en längre ramtid innebär att tillfälliga inkomstökningar, eller inkomstminskningar jämnas ut, och får därmed inte samma genomslag på den utbetalda ersättningen jämfört med en kortare ramtid.

TCO ser positivt på kommitténs förslag om en ramtid om 12 månader. Att införandet av ramtid innebär att inkomstökningar, och i förekommande fall inkomstminskningar, inte omedelbart får genomslag i de förmåner som beräknas på e-inkomstuppgifter kan motiveras med att socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen i främsta rummet syftar till att säkerställa de försäkrades levnadsnivåer vid förlust av inkomst på grund av sjukdom eller arbetslöshet och att de försäkrades levnadsnivåer huvudsakligen bestäms av deras genomsnittliga inkomst över tid.

Samtidigt bör det noteras att kommitténs förslag när det gäller inkomstunderlag och ramtid kan innebära att personer som får ändrad inkomst kan bli över- eller underförsäkrade när ersättningen beräknas på deras e-inkomst. Exempelvis uppstår överförsäkring när en person som har arbetat heltid går ned till deltid, och på motsvarande sätt uppstår underförsäkring när en person som har arbetat deltid går upp till heltid. Vad gäller överförsäkring vill TCO framhålla att det är viktigt att Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna har till sitt förfogande tydliga och rättssäkra

verktyg för att bedöma om rätt till ersättning från försäkringarna föreligger i det enskilda fallet.

Kommittén anger också att regler om överhoppningsbar tid inte kommer att kunna användas inledningsvis då det i början kommer att saknas e-inkomster. Istället föreslår kommittén att överhoppningsbar tid får hanteras genom alternativregler, och att regler för överhoppningsbar tid även för e-inkomster kan införas först när sådana uppgifter finns tillgängliga för en längre tid. TCO anser att det är en förutsättning för användandet av e-inkomster inom socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen att regler om överhoppningsbar tid tas fram. TCO anser att dessa regler så långt det är möjligt inte ska innebära en försämring för de försäkrade i förhållande till de regler kring överhoppningsbar tid som gäller idag.

7.5.1 – TCO har inget att invända mot kommitténs förslag om förenklad SGI-beräkning som ett komplement till de nuvarande reglerna. Det är välkommet att reduktionsfaktorn på 0,97 tas bort vid beräkning av ersättning baserat på e-inkomstunderlaget.

7.5.2 - TCO tillstyrker kommitténs förslag om beräkning av SGI enligt nuvarande regler. Kommittén anser att det är svårt att överblicka hur ett ersättningsystem som baseras på faktiska inkomstuppgifter kommer att påverka den enskildes ersättning i alla situationer. Därför föreslår kommittén att, i de fall beräkning baserad på e-inkomster leder till en lägre ersättning jämfört med en beräkning enligt nuvarande regler, ska det finnas en möjlighet för de försäkrade att få sin ersättning beräknad enligt nuvarande regler. Kommittén bedömer även att ett stort antal försäkringsärenden kommer att handläggas enligt nuvarande regler, samtidigt som kommittén också bedömer att den administrativa bördan för Försäkringskassan endast kommer att öka marginellt.

TCO delar kommitténs uppfattning att det är viktigt att de försäkrade ska ha möjlighet att få sin ersättning beräknad enligt nuvarande regler. Samtidigt är det viktigt att de försäkrade som begär beräkning av ersättning enligt nuvarande regler därmed inte är bundna till en ersättning beräknad på nuvarande regler. Om beräkningen visar att det ändå är fördelaktigare att utgå från e-inkomstunderlag ska ersättningen baseras på e-inkomstunderlaget.

7.5.3 - TCO välkomnar kommitténs förslag om ökad trygghet för försäkrade som avslutar studier.

7.5.4 – TCO välkomnar kommitténs förslag om ökad trygghet för egenföretagare i uppbyggnadsskede.

7.6 (inkomstunderlag och e-inkomst i arbetslöshetsförsäkringen) - Kommittén föreslår att ett gemensamt inkomstunderlag för

socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen införs och att inkomsten rapporteras månadsvis i form av e-inkomst. När det gäller ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen så ska denna baseras på den sökandes normalarbetstid. Kommittén föreslår som huvudregel att den överenskomna arbetstiden ska utgöra normalarbetstid under ramtiden, för dem som har en överenskommen arbetstid. För dem som saknar överenskommen arbetstid ska nuvarande regler gälla.

TCO tillstyrker i princip detta förslag, men vill framhålla risken för underförsäkring av arbetslösa i förhållande till den ersättning som man skulle kunna få om man istället hade blivit sjuk och nuvarande regler för SGI tillämpas. Den ersättning man får vid försäkringstillfället bör vara lika hög vid arbetslöshet som vid sjukdom i förhållande till inkomsten. TCO anser att man bör utreda vidare hur underförsäkring i arbetslöshetsförsäkringen i förhållande till sjukförsäkringen kan undvikas.

Kommittén föreslår vidare att regeringen ska besluta om den högsta ersättningsgrundande inkomsten (taket) och att samma takkonstruktion ska tillämpas i socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen. Förslaget innebär att en sökande i arbetslöshetsförsäkringen som haft inkomst över taket en månad, kan tillgodoräkna sig denna om inkomsten varit under taket en annan månad. Det bör förtydligas att denna princip också gäller i sjukförsäkringen.

7.7 (inkomstvillkor) - Kommittén föreslår att det i etapp två införs ett inkomstvillkor som ersätter arbetsvillkoret som kvalifikationsgrund, med förbehåll för att dagens regler om arbetsvillkor ska kunna vara tillämpliga om det är till fördel för den sökande vad gäller kvalifikationsrätten eller ersättningens storlek. TCO tillstyrker förslaget, med tillägget att det bör vara a-kassorna som avgör vilka regler som är till fördel för den sökande. När det gäller beräkningen av ersättningen vill TCO erinra om faran av att underförsäkring kan komma att uppstå med de nya reglerna.

7.7.5 (grundförsäkringen) - När det gäller grundförsäkringen föreslås att ersättningsgrundande inkomst ska ligga till grund för ersättningen. Dagpenningen ska motsvara 40 procent av dagsförtjänsten. TCO vill erinra om att artikel 15 i ILO-konvention 168 slår fast att ersättningsnivån inte ska vara lägre än 50 procent av tidigare inkomst.

Kommittén föreslår att regeln om lägsta belopp för dagpenning tas bort. TCO ställer sig tveksam till detta eftersom det finns arbetstagare med potentiellt så låga inkomster att det är motiverat med ett lägsta belopp för dagpenning. Det gäller till exempel dem som har en helt prestationsbaserad ersättning eller företagare, som inte sällan dessutom går med förlust.

Vidare bör ersättningsnivåerna i grundförsäkringen vara utformade så att de inte inskränker incitamenten att bli medlem i en arbetslöshetskassa och därmed få rätt till inkomstrelaterad ersättning. Centralt i detta sammanhang är att TCO förespråkar att den kompletterande a-kassan, Alfa-kassan, även fortsättningsvis ska finnas tillgänglig för medlemskap.

7.7.8 (bisyssla) - Kommittén föreslår en del mindre justeringar i reglerna för bisyssla. TCO:s eget förslag är att tidsgränsen för bisyssla bör sättas till sex månader. Den som har haft heltidsarbete i minst sex månader ska få räkna annan anställning eller näringsverksamhet som godkänd bisyssla, med bibehållande av de regler för inkomster från bisyssla som gäller idag. Dem som har heltidsanställning i kombination med särskilt eget företagande är en växande grupp. A-kassareglerna är idag inte tillräckligt anpassade till att allt fler försörjer sig på det sättet. Därför behöver reglerna ändras i den riktning TCO föreslår.

7.7.10 (företagare) - Kommittén föreslår att företagare som upphör med verksamheten inom 36 månader får grunda ersättningen på inkomst från tidigare anställning. Det innebär en förlängning av tiden med 12 månader, således en mer generös regel än dagens. TCO tillstyrker förslaget med i grunden samma motivering som ovan.

TCOs synpunkter på del 2 En långsiktigt hållbar sjukförsäkring

TCOs syn på kommitténs bedömningar i kapitel 9

9.2.1 - TCO tillstyrker att sjukförsäkringen även fortsättningsvis bör vara en integrerad del av statsbudgeten. Samtidigt är det viktigt att klargöra att sjukförsäkringen är en försäkring där de försäkrade genom att betala in avgifter erhåller rätt till ersättning. Det är också viktigt att framhålla att det är de försäkrade som genom att avstå från löneutrymme betalar in avgifter till försäkringen, även om avgifterna tas ut i form av arbetsgivaravgifter. TCO kan se fördelar med att tydliggöra sjukförsäkringens försäkringskaraktär, exempelvis genom att sjukförsäkringsavgiften framgår på lönebeskeden.

9.3 - TCO delar kommitténs bedömning att landstingen inte bör medfinansiera sjukförsäkringens kostnader. Försök med stimulanser till landstingen kan vara värt att pröva för att utveckla processen för återgång i arbete. TCO anser att den nuvarande ordningen med en statligt administrerad sjukförsäkring bör bestå, varken landstingen, arbetsmarknadens parter eller privata försäkringsgivare bör ta över administrationen av sjukförsäkringen.

9.3.1 - TCO anser att det är av mycket stor vikt att bedömningen av en persons arbetsförmåga ska vara individuell och utgå från den

enskildes unika förutsättningar. TCO delar kommitténs bedömning att arbetsförmågebedömningar oftast utgår från arbetsgivarnas inställning till de försäkrade. I de fall sjukskrivningen bottnar i konflikter på arbetsplatsen, eller på psykisk ohälsa till följd av hög arbetsbelastning och brister i den organisatoriska och sociala arbetsmiljön, är det inte ovanligt att arbetsgivarna har inställningen att återgång i arbete genom arbetsanpassning eller tillfällig omplacering inte är möjlig trots att den försäkrade ser sådana möjligheter. TCO anser att det är viktigt att Försäkringskassan vid sådana bedömningar även involverar den försäkrade och, om den försäkrade så medger, fackliga företrädare, i bedömning av arbetsförmåga mot arbete på den försäkrades arbetsplats.

Nämnas bör att TCO har föreslagit att ett nytt steg ska införas i rehabiliteringskedjan, så att den sjukas arbetsförmåga provas mot arbeten där den försäkrades kompetens kan tas till vara innan arbetsförmågan provas mot arbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden (se TCOs rapport *35 förslag för en bättre sjukförsäkring*). TCOs förhoppning är att regeringen ser närmare på detta förslag.

9.3.2 - TCO delar kommitténs bedömning att en långsiktigt hållbar sjukförsäkring ska innehålla självrisker. TCO anser dock att självriskerna för den försäkrade bör ändras. Ersättningsnivån bör vara 80 procent under hela perioden med sjukpenning/sjuklön (exklusive karensdag eller motsvarande karensavdrag) och inkomsttaket bör höjas och indexeras mot löneutvecklingen så att omkring 80 procent av de försäkrade erhåller 80 procent av sin inkomst som sjukpenning när de inte kan arbeta på grund av sjukdom.

TCO anser att karensdagen bör göras om till ett karensavdrag och att den med fördel kan delas upp på de två första dagarna i sjukfallet.

Angående tidsgränser anser TCO att det finns en poäng med att ha en bestämmelse om ett maximalt antal dagar med sjukpenning, men att en annan ersättning inom sjukförsäkringen behöver ta vid när dessa dagar är förbrukade. TCO har föreslagit att tidsbegränsad sjukersättning införs, men i en omarbetad form.

Tidsgränsen som innebär att arbetsförmågan ska provas mot hela arbetsmarknaden efter 180 dagar är för snäv för många sjukskrivningsdiagnoser där återhämtningstiderna normalt är längre, vilket främst kanske gäller vid psykisk ohälsa. TCO föreslår att ett nytt steg införs i rehabiliteringskedjan, så att arbetsförmågan provas mot arbeten där den försäkrades kompetens tas till vara innan arbetsförmågan provas mot hela arbetsmarknaden (förslaget innebär samtidigt att det maximala antalet sjukpenningdagar ökar med ett år).

TCO föreslår därutöver att de tidigare tidsgränserna mjukas upp så att man inte går vidare till nästa nivå i arbetsförmågebedömningen om insatser pågår för omställning och/eller återgång i arbete. TCO delar kommitténs bedömning att det förstärkta samarbetet mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen tidigareläggs i de fall det är möjligt och bedöms fruktbart.

9.3.3 – TCO anser att ekonomiska drivkrafter behöver införas för att få alla arbetsgivare att ta ansvar för rehabilitering och arbetsanpassning. Idag kan arbetsgivare strunta i det ansvar de har enligt arbetsmiljölagen utan att råka ut för några konsekvenser. Ekonomiska drivkrafter kan konstrueras antingen genom delfinansiering av sjukpenningkostnaden vid långvarig sjukfrånvaro eller genom sanktionsavgifter för de arbetsgivare som inte gör vad som åligger dem enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter. TCO håller med kommittén om att det är viktigt att kostnaderna i sådant fall är rörliga och påverkbara för arbetsgivarna. TCO ser helst att drivkrafterna utformas så att det är möjligt för arbetsgivarna att göra rätt och på så sätt undgå ökade kostnader eller minska kostnaderna. TCO vill i detta sammanhang lyfta fram betydelsen av att Arbetsmiljöverket fattar beslut om föreskriften och de allmänna råden om organisatorisk och social arbetsmiljö. TCO bedömer att föreskriften kan bli central i arbetet med att hejda utvecklingen med den ökande sjukfrånvaron på grund av psykisk ohälsa som ofta är relaterad till stress och hög arbetsbelastning.

9.4.1 – Se TCOs kommentarer under 10.1.1 nedan.

9.4.2 – TCO anser i likhet med kommittén att uppräkningsen av den allmänna försäkringens ersättning ska vara högre än idag samt att det ska råda symmetri i hur uppräkningsen av ersättning görs mellan arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen. TCO anser att taket i arbetslöshetsförsäkringen och socialförsäkringarna ska följa löneutvecklingen.

9.4.3 – TCO har inga invändningar mot att riktat ekonomiskt stöd ges till landstingen för att de ska utveckla sjukskrivningsprocessen och för att sjukskrivningsfrågor ska ges högre prioritet inom hälso- och sjukvården. Det är viktigt att stödets effekter utvärderas för att säkerställa att målet uppnås.

9.4.4 – TCO delar kommitténs bedömning att alltför många sjukskrivna inte får tillräckligt stöd och/eller får stöd för sent.

9.4.5 – Angående kommitténs bedömning kring förstärkt arbete med försäkringsmedicinskt beslutsstöd vill TCO betona vikten av att man har det individuella perspektivet i fokus. Det är också centralt att läkarna utbildas för att kunna arbeta med beslutsstödet på bästa sätt.

9.4.6 – TCO delar kommitténs bedömning att det är av stor vikt att Försäkringskassans personal ges den utbildning och kompetensutveckling som behövs för att säkerställa god kvalitet i handläggningen.

9.4.7 – TCO ser ett värde i att hälso- och sjukvårdens uppdrag om tidiga insatser för återgång i arbete utvecklas och förstärks. Däremot anser inte TCO att hälso- och sjukvården ska ta över företagshälsovårdens roll. Hälso- och sjukvården ska leverera medicinsk rehabilitering. Andra aktörer är mer lämpade att arbeta med arbetslivsinriktad rehabilitering.

9.4.8 – TCO delar kommitténs bedömning att arbetsgivares ansvar för åtgärder för återgång i arbete bör stärkas.

9.4.9 – TCO delar kommitténs bedömning att den aktiva handläggningen av sjukskrivningsärenden måste pågå under hela sjukskrivningstiden.

9.4.10 – TCO delar kommitténs bedömning att karens i sjukförsäkringen bör utformas så att inte vissa grupper drabbas av ett oproportionerligt stort inkomstbortfall.

9.4.11 – TCO delar kommitténs bedömning att sjukpenningen kan bli mer flexibel genom fler förmånsnivåer och att detta kan underlätta en stegvis återgång i arbete.

9.5.1 – Se TCOs kommentarer under 10.1.1 nedan.

TCOs syn på kommitténs förslag i kapitel 10

10.1.1 – TCO har inget direkt att invända mot att en bred politisk överenskommelse tar ställning till vilken nivå för sjukalet som är långsiktigt hållbar. Däremot ställer sig TCO tveksam till om några parter kan ansvara för att målet nås, då vi inte kan se några rimliga styrmedel som kan användas. Från TCOs perspektiv vore det orimligt om tryggheten i sjukförsäkringen görs beroende av sjukfrånvarons nivå, så att exempelvis ersättningsnivå eller tidsgränser görs mindre generösa vid högre sjukfrånvaro än lägre. I betänkandet anges visserligen att huvudvägen för att säkerställa att sjukalet hålls lågt och stabilt är effektiva insatser för återgång i arbete, väl fungerande försäkringsreglering, tillräcklig kontroll och utbyggt uppföljning, vilket TCO kan ställa sig bakom. Däremot kan vi inte se att någon av dessa delar borde variera med sjukfrånvarons omfattning. Effektiva insatser för återgång i arbete, väl fungerande försäkringsreglering, tillräcklig kontroll och bra uppföljning är något som alltid bör eftersträvas, oavsett nivå på sjukalet.

10.1.2 - TCO har inga invändningar mot att riktat ekonomiskt stöd ges till landstingen för att de ska utveckla sjukskrivningsprocessen och för att sjukskrivningsfrågor ska ges högre prioritet inom hälso-

och sjukvården. Det är viktigt att stödets effekter utvärderas för att säkerställa att målet uppnås.

10.1.3 TCO välkomnar kommitténs förslag att ge Socialstyrelsen i uppdrag att förvalta och utveckla det försäkringsmedicinska beslutsstödet, samt att tillsammans med Försäkringskassan och medicinska experter årligen redovisa utvecklingen av sjukskrivningarna för olika diagnoser. Samtidigt är det centralt att det försäkringsmedicinska beslutsstödet inte får innebära att Försäkringskassan gör avkall på att göra individuella bedömningar för att i stället slentrianmässigt utgå från vad det försäkringsmedicinska beslutsstödet anger. Det bör nog understrykas att beslutsstödet är tänkt att användas som just ett stöd och inte som ett facit.

10.1.4 – TCO välkomnar kommitténs förslag. Att den allmänna sjukförsäkringen ger de försäkrade standardtrygghet är en förutsättning för att upprätthålla de allmänna trygghetssystemens legitimitet. TCO har länge drivit frågan om ett höjt inkomsttak i sjukförsäkringen, med målet att omkring 80 procent av de försäkrade ska få rätt till en ersättningsnivå som motsvarar 80 procent av inkomsten, samt att taket indexeras så att det följer löneutvecklingen.

10.1.5 – TCO ser det som en självklarhet att handläggarna vid Försäkringskassan ges den utbildning och kompetensutveckling som krävs för en rättssäker och enhetlig handläggning av sjukskrivningsärenden. Detta är en förutsättning för hög legitimitet och tilltro till försäkringen.

10.1.6 - TCO är principiellt positiv till kommitténs förslag när det gäller framtagandet av ett bedömningsstöd för att tidigt identifiera insatser som kan minska behovet av sjukskrivning.

TCO konstaterar att kommittén lyfter fram en tidigt etablerad kontakt mellan hälso- och sjukvården och den sjukskrivnes arbetsgivare som en åtgärd med stor potential att möjliggöra tidig återgång i arbete. TCO vill betona vikten av att värna om de försäkrades integritet och att det måste vara möjligt för den försäkrade att neka till att kontakt tas med arbetsgivaren. Särskilt i sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa som, helt eller delvis, har sin orsak i förhållanden på den försäkrades arbetsplats kan det vara mycket känsligt, eller till och med direkt olämpligt, att ta kontakt med arbetsgivaren.

TCO noterar också att kommittén föreslår att bedömningsstödet ska kunna bidra till en prognostisering av sjukskrivningslängden. TCO delar kommitténs uppfattning att bedömningsstödet kan fylla en sådan funktion. Dock måste det också betonas att Försäkringskassan i varje enskilt fall fortfarande ska göra en individuell bedömning om behovet av sjukskrivning. Detta är särskilt viktigt i de fall den

sjukskrivne har samverkande sjukdomsdiagnoser. Att i dessa fall utgå från bedömningsstödet rekommendationer för huvuddiagnosen kan vara missvisande när det gäller behovet av sjukskrivning för att säkerställa en reell återhämtning.

10.1.7 - TCO välkomnar kommitténs förslag om att ersätta karensdagen med ett karensavdrag motsvarande 20 procent av en genomsnittlig veckoersättning. Detta förslag gör självrisken i början av ett sjukfall mer rättvis. TCO delar också kommitténs uppfattning att det bör vara möjligt för arbetsmarknadens parter att i kollektivavtal närmare reglera karensavdragets storlek inom sjuklönesystemet. Nämnas kan också att TCO även föreslagit att karensavdraget delas upp på sjukfallets två första dagar.

10.1.8 – TCO välkomnar kommitténs förslag om en mer flexibel sjukpenning med fler förmånsnivåer än idag.

10.2 – TCO accepterar inte att de försäkrades trygghet genom sjukförsäkringen görs beroende av nivån på den samlade sjukfrånvaron. TCO ställer sig frågande till om det är möjligt att hitta några åtgärder som inte påverkar individernas trygghet som kan vidtas om sjuktalet stiger över en politiskt överenskommen referensnivå. Se även punkt 10.1.1 ovan.

TCOs synpunkter på del 3 Bättre stöd för återgång i arbete vid ohälsa

TCOs övergripande synpunkter på del 3

Kommittén föreslår att Försäkringskassans samordningsansvar ersätts med en samverkansskyldighet, och att det bör tydliggöras att alla aktörer (Försäkringskassa, Arbetsförmedling, hälso- och sjukvården samt arbetsgivare) har ett ansvar för att initiera åtgärder för återgång i arbete. TCO är mycket tveksam till kommitténs förslag att ersätta Försäkringskassans samordningsansvar, där även ansvar för att initiera åtgärder ingår, med en allmän skyldighet att samverka och att ta bort Försäkringskassans ansvar för att initiera åtgärder för återgång i arbete. Förslaget riskerar att leda till en situation där ingen aktör tar ansvar – delat ansvar blir lätt ingens ansvar. TCO anser att Försäkringskassans samordningsansvar ska kvarstå och att Försäkringskassan får befogenhet att tillse att berörda aktörer tar sitt ansvar för rehabilitering och åtgärder för återgång i arbete. Även Försäkringskassans övergripande ansvar för att initiera åtgärder bör kvarstå.

Kommittén för en diskussion om möjligheten att införa ”tvingande regler” för att tillse att arbetsgivare tar sitt ansvar för rehabilitering och åtgärder för återgång i arbete, men kommer till slutsatsen att

sådana regler inte är effektiva och därför inte kan rekommenderas. TCO anser att kommitténs resonemang brister. Tvärtemot vad kommittén anför finns det goda skäl att tro att tvingande regler, exempelvis i form av sanktionsavgifter, har en positiv effekt på regelefterlevnaden. TCO anser att regeringen ska utreda möjligheterna att stärka arbetsgivarnas drivkrafter att ta sitt ansvar för rehabilitering och åtgärder för återgång i arbete, exempelvis genom större användande av sanktionsavgifter eller delfinansiering av sjukpenning vid långvarig sjukfrånvaro.

Kommittén föreslår att fler aktörer, i synnerhet landstingen som huvudmän för hälso- och sjukvården, får utökad skyldighet att samverka sinsemellan. Denna samverkansskyldighet innebär samtidigt ett ökat informationsutbyte mellan olika aktörer, exempelvis mellan hälso- och sjukvården och arbetsgivare liksom mellan hälso- och sjukvården och Försäkringskassan. Även om samverkan och utökad informationsutbyte kan vara positivt för dem som är i behov av åtgärder för återgång i arbete, och kommittén också skriver att den enskildes medgivande är en förutsättning för samverkan och informationsutbyte, vill TCO lyfta fram vikten av att slå vakt om den enskildes integritet. Det är viktigt att konsekvenserna av, och riskerna med, ett ökat informationsutbyte analyseras utifrån ett integritetsperspektiv.

TCO anser att kommitténs diskussion om integritet i samband med samverkan lämnar många frågor obesvarade, framförallt hur socialförsäkringsbalkens bestämmelser kring de försäkrades skyldighet att medverka till rehabilitering och återgång i arbete (jämför 30 kap. 7 §, och 110 kap. 57 § SFB) förhåller sig till kommitténs skrivningar om att de försäkrades medgivande är en förutsättning för samverkan och informationsutbyte. TCO anser att endast om de försäkrade utan ytterligare påföljd kan neka medgivande till samverkan och informationsutbyte, är det meningsfullt att se de försäkrades medgivande som en förutsättning för samverkan och informationsutbyte.

TCOs syn på kommitténs bedömningar i kapitel 12

12.4-6 - TCO välkomnar intentionen att stärka stödet till processen för återgång i arbete för dem som har blivit sjukskrivna. Däremot är det osäkert om en skyldighet för samtliga huvudmän att samverka och ta initiativ till samverkan kommer att göra någon skillnad – ett delat ansvar blir lätt ingens ansvar.

Kommittén lyfter fram betydelsen av tidiga kontakter mellan hälso- och sjukvården och arbetsgivare, och betydelsen av ökat informationsutbyte mellan de offentliga huvudmännen och ökad tillgång till uppgifter från hälso- och sjukvården för Arbetsförmedlingen och kommuner. TCO vill i detta sammanhang

betona att det är viktigt att slå vakt om enskildas integritet, och att integritetsaspekterna noga utreds. Det gäller särskilt ökade möjligheter för hälso- och sjukvård att kontakta arbetsgivare. I dessa sammanhang måste den enskilda kunna säga nej till detta utan att drabbas av några påföljder.

TCO vill också understryka att det är viktigt att arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljö, rehabilitering och arbetsanpassning inte urholkas genom ett tydligare fokus på rehabilitering och återgång i arbete inom hälso- och sjukvården. Kommittén skriver bland annat att "aktiva åtgärder för att möjliggöra patienters återgång i arbete så fort som möjligt, [måste] anses tillhöra hälso- och sjukvårdens uppdrag". Detta får dock inte minska eller ersätta arbetsgivarnas ansvar för arbetsmiljö, anpassning och rehabilitering. Hälso- och sjukvården ska inte heller ta över företagshälsovårdens roll.

12.7 - TCO delar kommitténs bedömning att arbetsgivarna behöver ges en tydligare vägledning om vilket ansvar de har för den enskildes återgång i arbete och att arbetsgivarna behöver stöd i att identifiera vilka åtgärder som kan vidtas för att underlätta en återgång i arbete. Kommittén lyfter fram att arbetsgivaren är en nyckelaktör för återgång i arbete, och betydelsen av att möjligheterna att finna arbetsuppgifter hos den ordinarie arbetsgivaren tas tillvara innan dag 181 i rehabiliteringskedjan. Kommittén vill förbättra stödet till arbetsgivarna för rehabilitering och arbetsanpassning, men betonar att ett sådant "stimulanssystem" inte ensidigt kan beslutas av staten, utan måste grundas på en partsgemensam överenskommelse om vilka åtgärder som är mest verksamma.

TCO delar kommitténs bedömning att stödet till arbetsgivarna när det gäller rehabilitering och arbetsanpassning kan bli bättre. Framförallt är det viktigt att arbetsgivarna får en tydlig vägledning om sitt ansvar. Kommittén lyfter fram att det även är i arbetsgivarnas intresse att säkerställa en god arbetsmiljö och att stötta sjukskrivna tillbaka i arbete, och att arbetsgivarna är bäst lämpade att bedöma vilka åtgärder som bör genomföras. TCO-förbunds erfarenheter är emellertid att även om många arbetsgivare vill ta sitt ansvar, finns det också arbetsgivare som aktivt försöker undkomma ansvar. För att säkerställa att arbetsgivarna tar sitt lagstadgade ansvar för arbetsmiljö, rehabilitering och arbetsanpassning anser TCO att arbetsgivarna ska ges ekonomiska drivkrafter, exempelvis genom möjlighet till sanktioner för de arbetsgivare som inte tar sitt ansvar. Kommittén avfärdar "tvingande regler" med motiveringen att de inte är en effektiv metod. TCO ställer sig frågande till detta. Exempelvis har regeringen i en tidigare proposition förespråkat ökad användning av sanktionsavgifter inom arbetsmiljöområdet för att säkerställa en god arbetsmiljö (Regeringens proposition 2012/13:143 – Effektivare sanktioner för arbetsmiljö- och arbetstidsreglerna).

Det finns också arbetsgivare som vill ta ansvar, men som saknar kunskap om hur de ska gå tillväga. Arbetsmiljölagstiftningen föreskriver att de arbetsgivare som inte har nödvändig kunskap eller resurser för rehabilitering och arbetsanpassning ska anlita en extern expertorganisation, företrädesvis i form av en företagshälsovård eller andra aktörer med likvärdig kunskap och kompetens. TCO vill framhålla betydelsen av att arbetsgivarna anlitar en kvalitetssäkrad företagshälsovård som har god kännedom om den enskilde arbetsplatsen (dess organisation och dess arbetssätt och villkor) och de anställda, och därmed också har förutsättningar för att på ett konstruktivt och verkningsfullt sätt stötta arbetsgivare och arbetstagare vid sjukskrivning. Företagshälsovården kan också arbeta förebyggande på ett helt annat sätt än de aktörer som träder in först när sjukskrivningen är ett faktum. Dessa aktörer saknar också oftast den kännedom om den enskilde arbetsplatsen och de anställda som en företagshälsovård är tänkt att ha, och som i många fall är en förutsättning för att kunna på ett insiktsfullt och effektivt sätt bistå arbetsgivaren med expertkunskap i enskilda fall.

12.8 – TCO delar kommitténs bedömning att arbetsgivarnas skyldigheter vad gäller rehabilitering och åtgärder för återgång i arbete inte behöver förändras. Däremot avstyrker TCO kommitténs förslag att ta bort arbetsgivarnas skyldighet att lämna upplysningar till Försäkringskassan i syfte att klarlägga den försäkrades rehabiliteringsbehov.

Kommittén betonar betydelsen av att offentliga aktörer som Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvården och andra berörda myndigheter har ett ansvar att samverka enligt 30 kap. 10 § SFB. Kommittén anser inte att det behövs något liknande samverkansansvar för arbetsgivarna. Istället ligger det i arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar att samverka med myndigheter och organisationer vid behov. Kommittén understryker att den försäkrades medgivande krävs för att sådana kontakter ska kunna tas av arbetsgivarna, för att därefter lyfta fram att den försäkrade har ett eget ansvar att aktivt medverka i rehabiliteringsåtgärder. TCO vill återigen understryka vikten av att respektera de försäkrades integritet, och att det måste vara möjligt för den försäkrade att neka att arbetsgivaren samverkar (utan påföljder för den försäkrade).

12.9 – TCO delar kommitténs syn att arbetsmarknadens parter och de avtal som parterna träffar är centrala för arbetstagarnas situation och förutsättningar i arbetslivet. Samtidigt är det viktigt att staten som lagstiftare tar ansvar för att skapa ett regelverk som ger arbetsmarknadens parter förutsättningar att på ett konstruktivt sätt ta ansvar för arbetsmarknaden och arbetslivet, och att staten bidrar med finansiering eller stöd i annan form då det är påkallat. Att

arbetsmarknadens parter tar sitt ansvar får inte föra med sig att staten backar ifrån sitt ansvar.

12.10 - Kommittén vill förändra Försäkringskassans roll så att det står klart att ansvariga aktörer självmant ska vidta åtgärder för återgång i arbete, och inte Försäkringskassan. Endast då dessa aktörer inte självmant vidtar åtgärder ska Försäkringskassan verka för att de vidtar de åtgärder som behövs.

TCO välkomnar ett förtydligande av olika aktörers ansvar för rehabilitering och stöd till sjukskrivna. Samtidigt är det viktigt att Försäkringskassan behåller ett övergripande ansvar i de fall övriga aktörer inte tar sitt ansvar. Vad gäller Försäkringskassans möjligheter att tillse att andra aktörer tar sitt ansvar anser TCO att lagstiftningen bör utformas så att det finns möjligheter att utöva påtryckningar på de aktörer som inte tar sitt ansvar, exempelvis genom möjlighet att påföra sanktionsavgifter på de arbetsgivare som inte tar sitt rehabiliteringsansvar i enlighet med arbetsmiljölagstiftningen.

TCOs syn på kommitténs förslag i kapitel 13

13.1 - Kommittén föreslår att en bestämmelse om samverkan införs i hälso- och sjukvårdslagen för att understryka att återgång i arbete ska vara en integrerad del i landstingens arbete. Landstingen ska samverka med patientens arbetsgivare, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, allt efter behoven i den enskilda situationen. Kommittén lyfter också fram att en förutsättning för återgång i arbete är den enskildes egna aktiva medverkan, varför ett villkor för landstingens samverkansskyldighet ska vara den enskildes medgivande.

TCO är i grunden positiv till förslaget om samverkansskyldighet för landstingen. Samtidigt klargör inte kommittén hur denna samverkan konkret ska gå till i olika situationer, vilket gör det svårt att ta ställning till kommitténs förslag. Därtill reser kommitténs förslag om samverkan och informationsutbyte mellan landsting och andra aktörer frågor kring iakttagandet av de försäkrades integritet, liksom kring de försäkrades möjligheter att neka samverkan och informationsutbyte.

När det gäller att värna enskildas integritet anser TCO att möjlighet att begränsa vilken slags information som ska utbytas är en förutsättning för informationsutbyte mellan landsting och andra aktörer. Samverkan bör inte innebära att landstingen och hälso- och sjukvården öppnar upp enskildas sjukjournaler för samtliga aktörer med vilka landstingen samverkar.

När det gäller de försäkrades möjligheter att neka samverkan skriver kommittén att den försäkrades medgivande till samverkan är en

förutsättning, men motiverar detta med att den försäkrades aktiva medverkan är en förutsättning för framgångsrika åtgärder. TCO anser att denna motivering är tveksam. Exempelvis har de försäkrade som får rehabiliteringsersättning enligt 30 kap. 7 § SFB en skyldighet att efter bästa förmåga medverka till rehabilitering (se även 110 kap. 57 § SFB). Om samverkan är en central del i rehabilitering borde det följa av nämnda paragrafer att de försäkrade har en skyldighet att ge sitt medgivande till samverkan. Men detta skulle i praktiken göra kravet på medgivande verkningslöst. Att fråga efter medgivande är endast meningsfullt om medgivande kan nekas utan alltför hög kostnad. TCO anser att kravet på medgivande bör motiveras utifrån omsorg om den försäkrades integritet, och att det tydligt bör framgå i ett slutgiltigt förslag att försäkrad som nekar medgivande inte ska påföras sanktioner eller på andra sätt bli negativt behandlad av offentliga aktörer eller arbetsgivare.

13.2 - TCO är i grunden positiv till kommitténs förslag. Dock vill TCO framhålla att även när det gäller rehabiliteringsplan och åtgärder för rehabilitering är det viktigt att slå vakt om den enskildes integritet på så vis att den enskilde bör ha möjlighet att begränsa vilka som får tillgång till information om rehabiliteringsplan för återgång i arbete. En försäkrad kan exempelvis vilja begränsa information om arbetsgivare och arbetsförhållande.

13.3 - TCO har inget att invända mot förslaget.

13.4.1 - TCO välkomnar förslaget. Det är viktigt att den kunskap kring verkningsfulla sätt att stödja återgång i arbete, baserad på forskning eller beprövad erfarenhet, som finns inom hälso- och sjukvården tas till vara, samlas och görs tillgänglig. Ett expertråd bör också ha i uppdrag att lyfta fram och sprida relevant ny forskning, liksom att diskutera hur forskningsresultat praktiskt kan komma till användning inom hälso- och sjukvården.

13.4.2 – TCO har inget att invända mot förslaget. Givetvis är det viktigt vid jämförelser mellan landsting att ta hänsyn till olika faktorer som kan påverka resultatet av åtgärder för återgång i arbete. Exempel på sådana faktorer är utvecklingen av arbetsmarknaden inom de olika landstingen och förutsättningarna för dem som är föremål för åtgärder att faktiskt återgå i arbete.

13.5 - TCO har inget att invända mot förslaget, som i huvudsak lämnar arbetsgivarnas ansvar för rehabilitering och arbetsanpassning oförändrat. Däremot saknar TCO en diskussion kring förstärka drivkrafter för arbetsgivare att ta sitt ansvar. Många arbetsgivare brister i ansvarstagande, och trots att kommittén tydligt tar avstånd från tvingande regler är det TCOs ståndpunkt att arbetsgivarna behöver förstärkta drivkrafter att ta sitt ansvar, exempelvis genom att

arbetsgivare som inte tar sitt ansvar påförs sanktionsavgifter och/eller delfinansierar långvarig sjukfrånvaro.

13.6 - TCO har inget att invända mot förslaget. Att stärka stödet för återgång i arbete för dem med begränsad arbetsförmåga på grund av ohälsa är välkommet. Samtidigt är det en förutsättning för förslaget att resurserna till Arbetsförmedlingen förstärks om det skulle behövas för att Arbetsförmedlingen ska klara av ett utvidgat uppdrag. TCO förutsätter att Arbetsförmedlingens uppdrag omfattar de personer som idag faller mellan stolarna på så sätt att de bedöms som friska av Försäkringskassan men som sjuka av Arbetsförmedlingen, och därmed står utan åtgärder.

13.7.1 - Kommittén föreslår att Försäkringskassans samordningsansvar ersätts med ett samverkansansvar, där Försäkringskassan ska samverka med aktörer som Arbetsförmedling, arbetsgivare och hälso- och sjukvård i rehabiliteringsärenden. Samverkansansvaret innebär också att Försäkringskassan ska verka för att andra aktörer vidtar de åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering av den försäkrade, liksom att aktivt följa upp de åtgärder som vidtas. Kommittén motiverar sitt förslag med att Försäkringskassan idag saknar medel för att ansvara för samordning och tillsyn, och att ett fortsatt ansvar för samordning hos Försäkringskassan riskerar att aktörer som har ansvar för rehabiliteringsinsatser blir mindre aktiva och istället avvakta Försäkringskassans samordning.

TCO är mycket tveksam till förslaget att ersätta Försäkringskassans samordningsansvar med ett samverkansansvar. För det första riskerar ett allmänt ansvar för samtliga aktörer att ta initiativ och samverka att aktörerna väntar ut varandra, och inget händer. För att åtgärder för återgång i arbete ska vidtas är det viktigt att en aktör har det övergripande ansvaret att initiera och samordna åtgärder, vilket inte utesluter att även andra aktörer också kan ha möjlighet att initiera åtgärder. Kommittén motiverar sitt förslag med att undersökningar har visat att arbetsgivare tenderar att vänta ut Försäkringskassan istället för att ta egna initiativ till rehabilitering eller åtgärder för återgång i arbete.

För det andra saknar Försäkringskassan även med kommitténs förslag befogenheter att säkerställa att åtgärder vidtas, varför kommittén också formulerar sitt förslag i termer av "följa upp", och "verka för". Men om Försäkringskassan, eller någon annan myndighet, saknar befogenheter att säkerställa att åtgärder för rehabilitering vidtas är det svårt att se hur Försäkringskassan aktivt ska kunna följa upp att åtgärder vidtas. Försäkringskassans uppföljning riskerar att bli tandlös och något som kan ignoreras av berörda aktörer.

TCO ser istället ett behov av att stärka Försäkringskassans möjlighet att säkerställa att aktörer vidtar de rehabiliteringsåtgärder som berörda aktörer har kommit överens om. Eventuella konflikter mellan förstärkta befogenheter för Försäkringskassan att säkerställa att åtgärder vidtas och andra lagar och regelverk (exempelvis med hälso- och sjukvårdslagen) bör utredas närmare. Det kan också tänkas att Försäkringskassans befogenheter gäller mot vissa aktörer, exempelvis arbetsgivare, men inte mot andra aktörer såsom hälso- och sjukvården.

13.7.2 - Vad gäller kommitténs förslag att Försäkringskassan fortlöpande ska verka för att en rehabiliteringsplan följs, kvarstår TCOs tidigare kommentar att detta förutsätter att Försäkringskassan har befogenhet att se till att planen följs för att inte Försäkringskassans uppdrag ska bli tandlöst. Vad gäller förslaget att Arbetsförmedlingen tar över handläggningen av arbetshjälpmedel har TCO inget att invända, annat än att det också är viktigt att Arbetsförmedlingen får de resurser en sådan utvidgning av uppdraget kräver.

13.8 – TCO välkomnar kommitténs förslag om investeringar i långsiktig kunskapsuppbyggnad.

13.9 – TCO tillstyrker att staten ger särskilda resurser för utbildning och rådgivning till arbetsgivare.

TCOs syn på kommitténs bedömningar i kapitel 14

14.1 – TCO delar kommitténs bedömning att samhällets stöd till arbetsgivarna att ta sitt ansvar för rehabilitering bör utvecklas.

14.2 TCO delar kommitténs bedömning att regeringen aktivt bör bidra till att underlätta avtal mellan arbetsmarknadens parter för att de även ska omfatta omställningsbehov på grund av ohälsa. Detta har TCO föreslagit som en av sina 35 punkter för en bättre sjukförsäkring.

TCOs synpunkter på del 4 En mer rättssäker arbetsskadeförsäkring

TCO har tagit fram förslag på vilka förändringar som behövs för att förbättra arbetsskadeförsäkringen, vilka återfinns i TCOs rapport *Arbetsskadeförsäkringen behöver genussäkras och förbättras*. Vissa av TCOs förslag återfinns i slutbetänkandet från PSFU. Det viktigaste förslaget saknas dessvärre. Det förslaget gäller att ingången i försäkringen behöver ändras så att fler arbetsskador kan provas. TCO föreslår att regelverket ändras så att arbetsskadade har rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen efter 90 alternativt 180 dagars sjukdom. Förslaget innebär en ny regel för när en arbetsskada

ska prövas som även ansluter till gällande tidsgränser i sjukförsäkringen.

Dagens regelverk säger att en skada prövas först om kriteriet att inkomstförlust på grund av skadan/sjukdomen består under minst ett år kan uppfyllas. Det innebär sannolikt att många skador och sjukdomar som skulle ha betraktats som arbetsskada om en prövning hade skett inte registreras som arbetsskada. Detta skadar arbetsskadeförsäkringens legitimitet då många som med goda skäl anses sig ha blivit drabbade av en arbetsskada inte ens får det prövat om det är en arbetsskada. Dessutom innebär detta att statistiken kring arbetsskador blir missvisande då många som skadar sig i, eller blir sjuka av, sitt arbete inte anmäler arbetsskada då det ändå inte sker någon prövning om det är en arbetsskada.

TCO saknar också förslag från kommittén liknande TCOs förslag om stopp för bristfälliga exponeringsutredningar genom införande av krav på motiverat ställningstagande att utredningskravet är uppfyllt innan beslut fattas om arbetsskada. TCO anser också att olycksfallsbegreppet bör utvidgas så att det omfattar även ”planerade” händelser där skada uppstått. Mer om dessa förslag finns i TCOs rapport *Arbetsskadeförsäkringen behöver genussäkras och förbättras*.

TCOs syn på kommitténs bedömningar i kapitel 16

16.2.1 – TCO delar kommitténs bedömning att medicinsk kunskap bör tas till vara på ett bättre sätt vid försäkringstillämpningen samt att systematisk och institutionaliserad kunskapsuppbyggnad bör utvecklas.

16.2.2 – TCO delar kommitténs bedömning att osakliga skillnader i utfall mellan kvinnor och män inte får förekomma i arbetsskadeförsäkringen. Skillnader mellan kvinnor och män i utfall inom arbetsskadeförsäkringen beror inte enbart på att kvinnor och män arbetar inom olika yrken. Det är även ett problem att sådana skador som är vanligare inom kvinnodominerade yrken är svårare att få godkända som arbetsskada. Mer forskning behövs om arbetsmiljön så att orsakssamband lättare kan bedömas, särskilt inom kvinnodominerade yrken där psykisk ohälsa är vanligt förekommande.

16.2.3 – TCO delar kommitténs bedömning att det behövs en samlad kunskap om samhällets kostnader för arbetsskador och dålig arbetsmiljö. TCO har tidigare föreslagit att statistiken om arbetsskador bör förbättras genom att ge en myndighet ansvar att samordna statistiken över arbetsskadornas förekomst och kostnader.

16.3 - TCO delar kommitténs uppfattning att staten även fortsättningsvis bör vara huvudman för arbetsskadeförsäkringen.

Vad gäller kommitténs resonemang kring en utvidgad partsgemensam försäkringslösning och möjligheten av att utreda en sådan lösning vidare, anser TCO att dagens utformning av huvudmannaskapet för arbetsskadeförsäkringen, som även kompletteras av kollektivavtalade försäkringar, fungerar bra. TCO har svårt att se hur ett utvidgat partsansvar skulle kunna vara att föredra mot dagens konstruktion av arbetsskadeförsäkringen.

TCO välkomnar också att kommittén inte har lämnat förslag som ändrar arbetsskadeförsäkringen som en sekundär försäkring i förhållande till sjukförsäkringen, och att kommittén inte heller har lämnat förslag om införandet av riskdifferentierade premier inom arbetsskadeförsäkringen, vare sig på branschnivå eller på företagsnivå.

TCOs syn på kommitténs förslag i kapitel 17

17.1 – TCO ser både fördelar och nackdelar med ett bedömningsstöd för handläggning av arbetsskadeärenden, i vilket det ska framgå vilka sjukdomar som vid en given exponering i arbetet anses utgöra en arbetsskada. TCO ställer sig positiv till förslaget om att en utredning ska tillsättas med uppdrag att ta fram ett sådant bedömningsstöd. I det arbetet bör man noga analysera både fördelar och nackdelar med ett bedömningsstöd.

En fördel är att det kan leda till mer enhetliga, effektiva och snabba bedömningar för de sjukdomar och de exponeringar som finns upptagna i bedömningsstödet. Å andra sidan finns en risk för att de som har diagnoser som inte finns upptagna i bedömningsstödet kommer att få svårare att få diagnosen godkänd som arbetsskada, vilket alltså skulle innebära en mer restriktiv tillämpning av försäkringen än i dagsläget.

En klar nackdel är risken att det föreslagna bedömningsstödet kan komma att gynna män i och med att det bedrivs mer forskning på typiskt manliga yrken och det därmed kan ingå fler typiskt manliga yrken/exponeringar och diagnoser i bedömningsstödet. Å andra sidan föreslår kommittén att bedömningsstödet även kan inkludera sjukdomar där vetenskaplig stöd för samband med viss exponering ännu saknas, vilket skulle gynna kvinnor.

Ett bedömningsstöd skulle kunna bidra till att skadliga miljöer och arbetsmoment uppmärksammas av arbetsgivaren och att bedömningsstödet därmed får en preventiv effekt. Samtidigt finns dock risken att arbetsgivarens arbetsmiljöarbete fokuseras på just de exponeringar som finns med i bedömningsstödet och att det tolkas som att övriga exponeringar inte är lika skadliga.

17.2 - Arbetslivet förändras och utvecklas ständigt, och därmed förändras även de risker som arbetstagare exponeras för i arbetslivet.

En ändamålsenlig arbetsskadeförsäkring måste därför vara följsam gentemot förändringar i arbetslivet. TCO anser att det är viktigt att arbetsmarknadens parter ges möjlighet att påverka hur arbetsskadeförsäkringen utvecklas utifrån den erfarenhet som de har om risker och sjukdomar inom arbetslivet. TCO ställer sig därför positiva till kommitténs förslag om bildandet av ett arbetsmedicinskt råd som har till uppgift att förvalta arbetsskadeförsäkringens bedömningsstöd och implementering av ny kunskap i försäkringstillämpningen, givet att ett bedömningsstöd införs.

Vad gäller sammansättningen av det arbetsmedicinska rådet vill TCO betona vikten av psykiatrisk expertis mot bakgrund av att allt fler drabbas av psykisk ohälsa till följd av brister i den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

17.3 - TCO ställer sig positiv till kommitténs förslag om bättre kunskapsförsörjning i arbetsskadeförsäkringen.

17.4 – TCO välkomnar kommitténs förslag om förstärkt forskning, som innebär att en särskild forsknings- och utvärderingsfunktion inrättas, vars inriktning ska vara mot arbetsmiljöområdet och svara upp mot de behov som finns när det gäller evidensbaserad forskning för en väl fungerande arbetsskadeförsäkring. Tyngdpunkten bör även ligga på skadliga konsekvenser av brister inom organisatorisk och social arbetsmiljö.

17.5 - TCO välkomnar kommitténs förslag kring en mer sammanhållen arbetsskadestatistik som innebär att en myndighet ges i uppdrag att tillsammans med andra myndigheter och organisationer utveckla, producera och redovisa en sammanhållen statistik över arbetsmiljö och arbetsskador samt att ett nytt statistiksystem ska utvecklas för att belysa samhällets samlade kostnader för arbetsskador och dålig arbetsmiljö. Det här förslaget ligger helt i linje med vad TCO tidigare föreslagit.

TCOs synpunkter på del 5 Arbetslöshetsförsäkring

TCOs syn på kommitténs bedömningar i kapitel 19

19.2 - Kommittén gör bedömningen att nuvarande modell med en allmän grundförsäkring och en frivillig inkomstrelaterad och medlemsbaserad del är ändamålsenlig och därför inte bör ändras. TCO delar denna bedömning och vill särskilt erinra om a-kassornas goda branschkunskaper och effektiva hantering.

19.3 - Det ökande antalet oförsäkrade och underförsäkrade är ett problem, anser kommittén. TCO delar denna bedömning och anser att det faktum att så få arbetslösa får ersättning, är ett av

arbetslöshetsförsäkringens största problem. Försäkringen måste breddas genom att kvalifikationsvillkoren görs mer generösa. TCO föreslår i detta sammanhang följande:

- Ett arbetsvillkor på 70 timmar i månaden (med motsvarande utformning av ett inkomstvillkor).
- Ett nytt studerandevillkor, där examen från eftergymnasial utbildning ger rätt till en grundersättning i tre månader.

19.5.2 - När det gäller ersättningstaket tar kommittén inte ställning till taknivån, men anser att takets konstruktion ska beaktas vid framtida beslut om ersättningsnivåer. Vidare anser kommittén att ersättningstaket bör indexeras på motsvarande sätt som i socialförsäkringarna.

TCO anser att det låga ersättningstaket är det största problemet med dagens arbetslöshetsförsäkring. Inkomsttryggheten för de allra flesta är idag så begränsad att tilltron till arbetslöshetsförsäkringen urholkats. TCO föreslår att taket höjs till 28 000 kronor per månad, vilket är i paritet med sjukförsäkringen. Taket bör sänkas till 24 000 kronor per månad efter halva ersättningsperioden på 300 dagar. Aktivitetsstödet ska utgå på dagens taknivå på 18 700 kronor per månad. TCO delar bedömningen att ersättningstaket bör indexeras. Det bör dock göras på basis av inkomstbasbeloppet.

19.8 - Det finns ingen anledning att ändra på avgiftsuttaget från a-kassorna, bedömer kommittén. Kommittén anser vidare att avgifterna inte bör vara kopplade till arbetslöshetens storlek. TCO gör samma bedömning och vill erinra om de skadliga konsekvenserna av det tidigare systemet med a-kasseavgifter kopplade till arbetslöshetsrisken.

TCOs syn på kommitténs förslag i kapitel 20

20.1-20.4 (a-kassornas verksamhet och en rättssäker tillämpning) - Kommittén föreslår en rad förändringar i regelverket för a-kassorna:

- Bestämmelserna i förvaltningslagen gör tillämpliga på a-kassornas myndighetsutövande verksamhet
- A-kassorna åläggs ha tillräcklig intern kontroll och ett riskhanteringssystem
- Regeringen ska kunna ge ut föreskrifter om informationssäkerhet för a-kassorna
- Rättssäkerheten kan stärkas om en myndighet meddelar allmänna råd eller ger tolkningsbesked i ärenden som a-kassorna anmäler

TCO har inget att invända mot förslagen. TCO delar uppfattningen att enhetligheten i rättstillämpningen behöver stärkas men har ingen

uppfattning om huruvida allmänna råd eller tolkningsbesked är det mest effektiva sättet. Det behöver dock klargöras hur dessa allmänna råd eller tolkningsbesked skulle förhålla sig till de föreskrifter och den tillsyn som idag faller på Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF). Även A-kassornas samorganisation (SO) bistår a-kassorna med hjälp att tolka reglerna. I det fall regeringen inrättar en myndighet eller myndighetsfunktion med uppgift att ta fram allmänna råd eller tolkningsbesked måste det tydligt framgå hur dessa råd eller tolkningsbesked förhåller sig till IAF och SO, samt vilken vikt arbetslöshetskassorna bör lägga vid ett visst tolkningsbesked i ett enskilt ärende.

20.5 (ersättningsperioden) - Vidare föreslår kommittén en ramtid på fem år för ersättningsperioden. TCO vill påpeka att detta innebär en stor förändring för arbetstagare med nya arbetstidsmönster. För att TCO ska kunna tillstyrka denna förändring måste ett antal villkor vara uppfyllda.

Det första gäller kopplingen till överhoppningsbar tid. Förslaget skulle kunna tolkas som att den som får en ersättningsperiod och sedan blir förhindrad att arbeta av skäl som godtas som överhoppningsbar tid, måste ta ut ersättningsperioden inom fem år för att den inte ska frysa inne. Det är inte acceptabelt och förmodligen inte heller avsikten med förslaget. Här behövs klarlägganden.

Vidare, att ge ersättningsperioden en ramtid innebär i någon mån att en tidsgräns sätts för omställning och karriärväxling. Dem som kommer att beröras är rimligtvis de arbetstagare som varvar korta anställningar, uppdrag och företagande med perioder i arbetslöshet. Ersättningsdagar tas ut i omgångar under en längre tid. När ersättningsperioden är slut måste en längre period av sammanhängande arbete genomföras för att uppfylla ett nytt arbetsvillkor. Inte sällan är det förbundet med egen omställning och karriärväxling.

A-kassereglerna ska inte lägga hinder i vägen för nya arbetsmönster. TCO menar att en tidsgräns på fem år därför måste matchas av mer generösa regler för dessa individer inom den ramtid som föreslås.

Villkoren för att TCO ska kunna tillstyrka förslaget är därför att det samtidigt beslutas om följande:

- Att förslaget inte står i konflikt med nuvarande regel om överhoppningsbar tid
- 100-dagarsregeln införs
- Deltidsregeln om 60 veckor införs

- Deltidsdagar förbrukas bara vid överenskommelse deltidarbete eller om man faktiskt arbetat del av dag
- Godkänd bisyssla efter sex månaders heltidsarbete
- Företagare som upphör med verksamheten inom 36 månader får grunda ersättningen på inkomst från tidigare anställning

TCO vill påpeka att kommittén inte anför några argument för varför en ramtid i ersättningsperioden ska införas. Strängt taget kan förslaget tillbakavisas med argumentet att kontrollfunktionen i arbetslöshetsförsäkringen ska tillse att intentionen med försäkringen upprätthålls.

Vidare anser TCO att det måste förtydligas vad som i detta sammanhang gäller för deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program och rätten till aktivitetsstöd. Vanligtvis får man som arbetslös aktivitetsstöd först efter ersättningsperiodens slut. Om ramtiden på fem år passeras utan att de 300 dagarna är förbrukade, måste den arbetslösa rimligtvis ändå kunna få delta i arbetsmarknadspolitiskt program och få aktivitetsstöd.

20.6 (100-dagarsregeln) - Kommittén föreslår att den så kallade 100-dagarsregeln återinförs. TCO tillstyrker detta. Det är rimligt att regelverket medger att den arbetslösa kan skydda sitt humankapital under den första tiden i arbetslöshet genom en rätt att inskränka sökområdet. Varken för individen eller samhället är det optimalt med onödig yrkesväxling.

20.7 (deltidsarbetslösa) - Kommittén föreslår att dagens deltidbegränsning ersätts med en begränsning som innebär att ersättning kan lämnas för som längst 60 veckor under en ersättningsperiod. TCO menar att förslaget är otillräckligt och att deltidbegränsningen behöver ses över. Deltidbegränsningen infördes för att begränsa ersättningsutfyllnaden bland deltidarbetslösa. Lagändringen avsåg aldrig att begränsa rätten till ersättning för dem som arbetar heltid och sedan är helt arbetslösa. De personer som under en vecka arbetar till exempel heltid i tre dagar och är helt arbetslösa i fyra dagar bör inte träffas av en deltidbegränsning. Det är ett arbetsmönster som blir allt vanligare. Syftet med deltidbegränsningen var aldrig att försvåra för människor med sådant arbetsmönster. TCO anser att deltidbegränsningen bör ändras så att den omfattar de personer som har en överenskommen deltidanställning i botten samt dem som arbetar del av dag. Däremot bör de som arbetar med ovan angivna arbetsmönster inte träffas av begränsningen.

Kommittén föreslår att antalet ersatta dagar som mest ska motsvara den sökandes arbetsutbud samt att antalet ersatta dagar ska beräknas utifrån det uppskattade inkomstbortfallet.

TCO har principiellt inget att invända mot förslaget men uppfattar att det kan bli praktiskt svårt att genomföra. Deltidsarbetslösa kan få stora problem att redovisa veckoinkomst, särskilt som det är vanligt med helg- och kvällsarbete inom denna grupp liksom att sådant arbete inte sällan innefattar olika påslag på grundlönen.

TCOs synpunkter på del 6 Bättre försäkringsskydd för vissa grupper

TCO har pekat på bristerna i trygghet från sjukförsäkringen för studerande och för egenföretagare, kombinatörer och personer som kontinuerligt försörjer sig genom tidsbegränsade anställningar hos olika arbetsgivare. I rapporten *35 förslag för en bättre sjukförsäkring* återfinns de förslag som TCO anser behövas för att komma till rätta med den bristande tryggheten för dessa grupper. Kommitténs förslag tillgodoser en del av de förbättringsbehov som TCO identifierat.

Den mest centrala förslaget för tryggheten vid studier är att rätten till ersättning ska knytas till studier oavsett om studiemedel erhålls eller inte. TCO saknar ett sådant förslag i slutbetänkandet.

Gällande kombinatörer och personer med många kortare anställningar hos olika arbetsgivare ökar tryggheten avsevärt med kommitténs förslag om nytt inkomstbegrepp i socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen.

TCOs syn på kommitténs bedömningar i kapitel 21

21.2 - Kommittén anser att man kan överväga att låta en statlig myndighet administrera grundförsäkringen. TCO ställer sig tveksam till detta. Det anförs inga tungt vägande skäl för denna förändring.

TCO vill särskilt understryka att den kompletterande arbetslöshetskassan, Alfa-kassan, bör finnas kvar. Den modell med a-kassor med bakomliggande facklig organisation som vi har, är väl fungerande. Det finns dock personer som inte vill vara medlemmar i sådana a-kassor. Den kompletterande a-kassan finns idag som ett alternativ som ger samma villkor. Den ordningen bör gälla även framöver.

Till den nya myndighet som övervägs föreslås knytas ett partssammansatt råd som ska följa utvecklingen och besluta i frågor som berör enhetlig rättstillämpning. Om ett sådant råd inrättas bör, enligt TCO, a-kassorna vara företrädna i rådet.

När det gäller a-kassornas verksamhet ser kommittén det som möjligt att a-kassorna framöver kan administrera kompletterande ersättningar. Vidare kan kommittén tänka sig att kassorna får i uppgift att underlätta för arbetslösa medlemmar att få arbete. TCO

har inget att invända mot detta, men vill påpeka att kassorna i så fall måste kompenseras för sina ökade kostnader.

TCOs syn på kommitténs bedömningar i kapitel 22

22.2.1 – TCO anser att det ska vara möjligt för studerande att vara deltidssjukskrivna, varför vi anser att detta bör utredas skyndsamt. TCO välkomnar också kommitténs bedömning att rehabiliteringsansvaret för studenter bör förtydligas och färre karensdagar övervägas.

TCOs syn på kommitténs förslag i kapitel 22

22.3.1 – TCO ser positivt på kommitténs förslag att det ska vara möjligt att vid särskilda skäl vara sjukskriven på deltid. TCO anser dock att sjuka studenter som har partiell studieförmåga borde kunna vara sjukskrivna på deltid utan att ange särskilda skäl.

22.3.2 – TCO ser positivt på kommitténs förslag att utbildningsanordnarnas ansvar för rehabilitering ska förtydligas.

TCOs syn på kommitténs bedömningar i kapitel 23

23.2.3 – TCO delar synen att flera av förslagen som lämnas i slutbetänkandet bidrar till att lösa vissa av bristerna i trygghetssystemens anpassning till egenföretagare (och kombinatorer). Förslaget om ersättningsgrundande inkomst ökar tryggheten för försäkrade med kortare anställningar än sex månader, vilket är mycket viktigt.

23.2.4 – TCO ställer sig positiv till kommitténs bedömning att reglerna för uppbyggnadsskede för personer som går från anställning till företag ska förlängas.

23.2.5 – TCO välkomnar kommitténs förslag om att företagare som driver företag i aktieföretagsform bör omfattas av regler för uppbyggnadsskede.

TCOs syn på kommitténs förslag i kapitel 23

23.3.1 – TCO tillstyrker kommitténs förslag om generösare regler för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst under ett företags uppbyggnadsskede. Förslaget innebär att egenföretagare kan få sjukpenninggrundande inkomst som minst motsvarar skälig avlöning för liknande arbete i upp till 36 månader.

23.3.2 – TCO tillstyrker kommitténs förslag om mer generösa regler vid uppbyggnadsskede för företagare som driver företag i aktiebolagsform.

Eva Nordmark

Ordförande

Åsa Forsell

Utredare

Mats Essemyr

Utredare